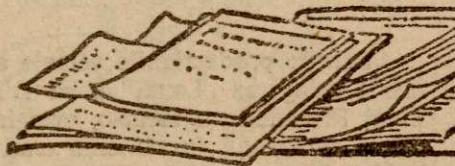

INSEMNARI

Curiozități

Humor Anglosaxon

Indicăm tuturor oratorilor oficiali ocupați cu nesfârșitele inaugurări de tot felul, care nenorocesc o lume întreagă în ultima vreme, un tipic și poate unic exemplu de oratorie practică, rostită de primarul din Grimsby (Anglia). Povesteste „Paris Soir” că nici un autor oficial din lume n'a avut vreodată un succes grandios și spontan ca acela al primarului din orașul englezesc. Trebuia să se inaugureze un mare bazin de înot, de mulți ani dorit de locuitori, și pentru care toți își dăduseră obolul. În ziua veselei întâmplări de jur împrejurul vastei piscine, pe lângă nelipsitele autorități, se adunase o mare parte din populație și vie era așteptarea pentru discursul de inaugurare, mai ales că lordul mayor era cunoscut pentru speciala-i artă oratorică, plină de spirituală vioașie. Iată pe primar: tăcere de mormânt, toți în vârful picioarelor și cu urechile ciulite. Primul cetățean din Grimsby zăbeste frumos împrejur, lasă la o parte, încet, cilindrul și bastonul, apoi, repede, redingota, pantalonii și ghețele și... rămâne în indispensabil! Mai înainte ca pasnicii cetățeni să se desmeticească primarul lor a făcut un splendid salt în mijlocul bazinului și înoată vârtos spre debarcader. Succesul inaugurării a fost delirant.

Originalități

Extravaganțele Americanilor în deobște constituie originalitatea lor. Un oarecare Sam. R. Kimbalt, din Los Angeles, s'a prezentat unui fabricant de cosciuge: — Aș voi să știu ce preț îți cereți pentru un cosciug prevăzut cu cele mai perfecționate aparate de telegrafie fără fir. Cred că după moarte sufletul plutește pe lângă corp până la ziua judecării de apoi. Când vreau muri, sufletul meu va asculta cu plăcere concertele de radio...

Antreprenorul, om de afaceri mai întâiu, n'a răs, nici nu s'a mirat. I-a făcut devizul: o mie două sute de dolari. Comanda a fost semnată și cosciugul executat. Până acum Sam. R. Kimbalt n'a murit, dar așteaptă liniștit și împăcat.

Transformism

La Lyric-Theater din New-York s'au angajat toamna aceasta doi dansatori, de fel din insulele Marqueses. Părinții lor au fost canibali și chiar ei în copilărie au mâncat carne de om.

Un explorator prucept, care i-a văzut jucând, i-a atras în Statele-Unite, unde foarte repede s'au acomodat obiceiurilor noastre.

Sunt primii peste tot și invitați — ca un fenomen. Prea desori primesc întrebări de felul acesta: — Femeia e mai gustoasă decât bărbatul? Ce parte din trup preferați?

Ei dau răspunsuri, strâmbându-se. Numai gândul canibalismului le repugnă.

De când stau la New-York, canibali au ajuns vegetarieni.

Viața scumpă

Un june galant s'a revoltat împotriva scumpetei, hotărându-se la acte manifeste de protestare. Elegant, cu pălărie de efect și pantaloni la fel, a ieșit la plimbare desculț pe străzile din Bruxelles. În urma lui o mulțime enormă.

Întâind într-o cafenea, patronul a oprit chelnerii să-i servească. La rândul-i tânărul a chemat poliția, care a recunoscut că nici o lege și nici un regulament nu opresc pe cetățeni să umble desculți, iar comercianții au obligațiunea să servească, pe toți cei ce intră în magazin. Așa că originalului june i s'a adus comanda.

Vecinii consumatori i-au cerut explicații asupra cauzelor ce l-au făcut să se lipsească de încălțăminte. Atunci el a răspuns: — Manifestez contra scumpetei traului!

Desigur, acesta-i dreptul lui — ca și al altui semen de aceeași opinie care ar voi să-i suprime și pantalonii. Nu însă pălăria și mai cu seamă mânușile...

Tezaurul prinților Iusupov

În palatul prinților Iusupov din Petersburg (Petrograd Leningrad) s'a descoperit de curând o cameră secretă cu un mare depozit de lucruri scumpe, metale și pietre prețioase, pe care le-a confiscat guvernul sovietic. Prințul Felix Iusupov, contele Sumorocov-Elston (asasinul lui Rasputin și ginerelul țarului) care se află actualmente la Londra, adusese acolo un mare tezaur în 1918. Se credea că reușise să salveze toate bogățiile familiei. S'a dovedit acum, că în fugă n'a putut lua totul. Cea mai mare parte din bogății au rămas în camera secretă a palatului. Acuma se știe cum s'a descoperit taina.

Când s'a construit acest palat în 1860 camera secretă a fost lucrată de trei zidari, un arhitect și un băiat de 12 ani, ca ajutor. Acest băietel a rămas în viață până astăzi. Acum are aproape 80 ani. El s'a prezentat de curând Academiei de Arte din Petrograd și a declarat că poate să-și aducă aminte de locul unde se află camera secretă.

Întâmplător, după cercetări și reconstituiri făcute cu acest om, s'a dat peste un tezaur, care conținea 25 colțuri, 87 briliante mari, brățări diademe, tabachere, ceasuri de aur cu briliante (o colecție antică unică), un serviciu de masă de argint în greutate de 1000 kgr., etc. În valoare aproximativă de cinci milioane lire sterline... Fostul zidar a primit ca recompensă... 250 ruble aur și a fost încadrat ca funcționar într-o dregătorie sovietică.

COMPILATOR

Un adevărat creștin

Talentatul scriitor Nichifor Crainic ne face, zilele acestea, un foarte frumos portret al colaboratorului și amicului nostru Gala Galaction. „Pe omul Galaction — scrie d-l Nichifor — cine îl cunoaște, nu poate decât să-l iubească. E atâta înfinită bunătate în acest creștin, care nu cunoaște ura și pisma! Și e atâta blândețe îngăduitoare, ce covârșeste năvalnic orice stăvilire dintre credințe și dintre oameni. Zămbetul omului acestuia se împarte, egal ca lumina, și creștinului și păgânului, și românului și Evreului, și credinciosului serafic și ateului cinic și porcesc”. Într'adevăr, — și aci stă adevăratul temperament creștin al lui Galaction: știe că, din toată clientela înșirată de d-l Crainic, ateul cinic și porcesc e, pentru preot și credincios, speța cea mai interesantă. Cu ea se realizează marile victorii ale marilor duhovnici; căci principalele arme ale prozelitismului sunt îngăduința și răbdarea. Acel care, uitându-și de toate acestea, se grăbește, înhămându-se pe el și religia în care își inchipează, ca crede, un scop extrareligios, — acela poate fi un excelent politician, dar nu un adevărat creștin.

Gala Galaction

Afacerile sale personale se poate să-i meargă bine; acele ale lui Dumnezeu vor merge însă cu siguranță, puțin mai prost.

Decât — scrie d-l Nichifor Crainic — această atitudine a lui Galaction are un inconvenient; „ea îl face iubit de toți, și suspectat de toți în același timp”. Nu credem.

D-l Nichifor Crainic nu este un bun observator al sufletului multimei. Experiența ne arată că dimpotrivă, cine face exces de zel, tocmai acela dă mai ales de bânuit. Și este poate oarecare adevăr în această credință populară. Numai cine se stăpânește și-și așază o convingere comite acele excese în arătate, acel absolutism nemăsurat caracteristic spiritelor în fond neconvinse. Și-apoi Istoria nu ne învață oare că spionii, agenții provocatori, „mouchard”-ii se pot recunoaște tot după acest infailibil criteriu al excesului de zel? Revoluția franceză, și tot veacul al XIX-lea rusec sunt pline de exemple în sprijinul teoriei.

Dar să zicem că teoria e falsă. Puțin importă. Ea este — și-i deajuns. Psihologia maseilor e aceeași, și nu alta. Așa că părintele Galaction va fi sigur scutit de supărarea vreunei suspăcări din partea oamenilor pe care el îl iubește și-i stimează pe toți ca un adevărat bun creștin. În schimb — o! ironie a lucrurilor! — multimele oarbe și proaste vor continua, în mod eronat, să suspecteze tocmai pe cel ce, din exces de zel, supun religia „gospodăriei unui scop” ca să ne servim de foarte proaspăt expresiuni ale foarte talentatului scriitor Nichifor Crainic.

El canto che nell'amina si sente...

D. Liviu Rebreanu, ca Românul, imparțial... publică în „Mișcarea Literară” un articol al d-lui Const. T. Stoika, asupra poeziei d-lui Ovid Densusianu.

Mai întâiu autorul ne inițiază în tainele poeziei nouă — „poezia viitorului, o poezie subtilizată, tăiață în cristalele fine ale gândirii”,... poezie ce „rezidă”, „din reflexul ideilor creatoare care găsesc în sufletul artistului o reprezentare superioară și o concretizare emotivă variată și profund omenească”.

Apoi d. Stoika întoarce în palmă fiecare poezie a d-lui Densusianu, o păturește și pe-o parte și pe alta, și-o pune pe urmă, cu un gest sigur, în nișa eternității.

Ce n'au aceste versuri? „Stări sufletești concentrate, răscuțite adânc în șurubul nervilor... ca răsfrângeri dureroase de fierbinți în interiorul versului”,... „o duioșie ce se frânge în cristale de lumină”,... „reflexe care stărnesc un ritm de armonii”,... „tonuri de o armonie inedită ce aduc (din grădinițele depărtate ale viziunilor) o atmosferă proaspătă, mirosmată de crini și maci sălbateci”,... o poezie „ce smulge acel *desir de larmes*”,... „o lumină fășnită parcă din isvoarele soarelui din Walhala”,... „culmile unei filosofii fine și resemnate”... Iar „poetul” este un „statuar liric”. Și — ce mai ia deal la vale! — d. Densusianu e nici mai mult, nici mai puțin decât „Verhaeren-ul poeziei noastre”, fiind egalat în „virtuozitatea suverană a artei” doar de Petrarca: „El cântă che nell'anima si sente”...

D. Densusianu, a cărui „poezie a dat în luptă deschisă și mândră lovitură de grație hegemoniei estetice vechi”, va fi cândva „unul din acei *poètes maudits*, pe care Verlaine i-a așezat în Parthenonul criticii lui (lipsită de sisteme și principii-fantome) și va străluci în marmora pentlică a poeziei, ca alădată splendidele frize ale panatheatrelor”.

Sintem tentați să reproducem articolul dela început

până la sfârșit. Nu facem acest lucru decât din lipsă de spațiu.

Avem înaintea un caz extrem de interesant. Despre un poet mai bun sau mai rău, cineva poate, la urma urmei, să exagereze puțin. Dar dintr'un poet nul, adică, mai bine zis, dintr'o persoană care nu-i nici măcar poet, ca cineva să scoată un Verhaeren... să i se pară „ascultându-i versurile, că-l aude pe însuși Petrarca: *El canto*... să spună că poezia lui „a dat, în luptă deschisă și mândră, lovitură de grație hegemoniei estetice vechi” — aceasta-i o adevărată monstruozitate.

Dar ce să spunem de d. Rebreanu care a publicat-o în revista d-sale, revistă cu pretenția de a informa just publicul asupra *mișcării literare* de la noi?

Discipolul diavolului

Acum vre-o cincizeci de ani, criticul rus Mihailovski, a scris un articol intitulat, ni se pare: Darwin și operele lui Offenbach. Era vorba de cenzura țaristă, care — prijită de bâtonete — apăra religia, curtea imperială, etc.

Mihailovski arăta că regimul excepțional era un nonsens, — câtă vreme opera lui Darwin nu cădea sub interdicție, câtă vreme operele lui Offenbach se puteau juca liber pe scenele rusești.

Întâmplător, ce rost mai aveau măsurile luate de cenzură împotriva scrierilor antireligioase, antibisericești, etc., — când opera lui Darwin, care atacă însăși temelii creștinismului: creația prin bagheta divină, se vindea în orice librărie și se preda în toate școlile!

Ce rost avea prigona împotriva detractorilor curții imperiale, — când eroii lui Offenbach, prin ridicolul lor, scoborau de pe tron capetele încoronate.

Cuvintele lui Mihailovski sunt de actualitate la noi, după jumătate de secol.

Pe scena Teatrului Național se joacă „Cesar și Cleopatra”. Pe scena Teatrului Regina Maria se reprezintă „Discipolul diavolului”. Aceste două piese de Bernard Shaw sunt mai „tari” decât toate manifestele așa zise subversive. Eroii marelui dramaturg englez sunt mai revoluționari decât „complotiștii” noștri.

Cum astfel de piese nu pot fi oprite decât cu riscul de a ne face de răs în ochii întregii lumi civilizate, ceiașe-i deci imposibil: deoarece fiecare regim ține în primul rând la stuma contemporanilor, — persecuția ideilor „subversive”, scrise agramat pe petece feriențoase de hârtie, sau rostite incurcat și bâlbâit prin conciliașurile clandestine, apare și mai inutilă, și mai stupidă, și mai ridicolă...

Dar despre „Discipolul diavolului” vom vorbi în „Cronica teatrală” din numărul viitor.

Ola Hansson

Scriem aci un nume nou, în totul necunoscut la noi, care aparține literaturii Nordului.

Poetul și romancierul suedez Ola Hansson a murit zilele acestea în Orient, într'o localitate din apropierea Constantinopolului, unde se afla în timpul verii, spre a culege fapte, observațiuni și impresii pe cari avea să le redea într'un volum consacrat țărilor orientale.

Ola Hansson este apreciat în patria sa și în toate țările nordice ca unul din marii artiști de rasă. Poet sensibil, el a dăruit literaturii opere de o reală valoare. O sensibilitate fină îi străbatea nuvelele și romanele, ca și impresiile zilnice.

Ca psiholog Ola Hansson susține că nu există o viață absolut liberă. Crima și sinuciderea se pot comite fără ca voința să fie o cauză determinantă. Cu această teorie, el a conceput ciclul de nuvele intitulat „Parișii”, în care arată că oamenii nu sunt stăpâni nici pe împrejurările exterioare și nici pe impresiunile lor intime.

După Ola Hansson dragostea este cea mai mare taină a vieții. Ea dispune de soarta omului și, ceace-i mai straniu, e că tocmai această pasiune este adesea nimicică de cele mai mici nimicuri.

Ola Hansson este obsedat în primele opere de un pesimism accentuat.

Ola Hansson analizează dragostea ca un maestru psiholog — de pildă în volumul de nuvele devenit celebru, intitulat „Sensitiv Amoros”. În aceste nuvele el trece pe dinaintea noastră — ca A. Schnitzler în „Reigen” sau ca Ruoul Aurnheimer în „Gesellschaft” — pe rechi amoroase în plină beatitudine, pentru a ne demonstra că în dragoste există ceva mai puternic decât voluptatea, și anume acea pătrundere sufletească a ființei altuia sau sentimentul suprem de comunitate sufletească.

Bărbatul sensibil este produsul culturii moderne. Uneori din cauza acestei sensibilități dragostea e învinsă, alte ori duce la nebunie. Aceste păreri sunt dezvoltate în romanele sale „Înaintea de Căsătorie” și în „Doamna Bruce” în care viața sexuală este descrisă din punctul de vedere al necesității fizice.

Într'un roman auto-biografic intitulat „Călătoria spre casă” scriitorul suedez idealizează totuși femeia, datorită căreia — spune el — bărbatul poate progresa în toate acțiunile sale.

Un frumos roman de dragoste e acel intitulat „Păsări de mare”, în care sunt zugrăvite două suflete în urmărirea unui ideal ciudat: acela de a nu avea nici un ideal! Iar într'un alt roman „Întelepciunile lui Olef”, Hansson dezvoltă teoria că omul trebuie să creadă în el însuși.

Prin moartea lui Ola Hansson, care nu avea decât 57 ani, dispăre unul dintre cei mai originali și valoroși scriitori din țările nordice.

Hermann Sudermann

E unul dintre scriitorii cei mai populari din Germania. S'a născut în Prusia de est (1857), dintr'o familie cu o situație destul de modestă. La 14 ani a trebuit să intre ucenic la o farmacie. La început autodidact și-a făcut apoi studiile de filologie și istorie la Königsberg și Berlin; a fost pedagog în familie, jurnalist, dar s'a manifestat curând cu încercări literare în proză, essayuri critice și piese de teatru. A cunoscut un succes răsunător cu piesa lui „Onoarea”, jucată în toate țările.

căreia a fost declarat fruntașul mișcării realiste în literatura germană — alături de Johannes Schlaf, Arno Holz, Brahm, Schlentner și Gerhard Hauptmann. Mai târziu această faimă exagerată avea să scadă puțin.

Ca dramaturg, Sudermann e cunoscut și publicului nostru — mai ales neuitate sunt interpretările strălucite ale Agatei Bărescu în unele roluri. „Onoarea”, „Patria”, „Stane de piatră”, „Trăiască viața”, „Sfârșitul Sodomei” și altele, au fost traduse și jucate cu succes la principalele teatre din țară. Abilitatea lui scenică și calitățile sale de bun meșter sugar al teatrului au fost apreciate și de publicul românesc. Ca romancier și novelist, Sudermann e mai puțin cunoscut în România, deși romanele lui: „Poteca Piscilor”, „Doamna Grija”, „A fost”, „Cântarea cântărilor” au obținut în Germania ca și în Franța sufragiile cetățitorilor. Colecțiile lui de nuvele, cele mai însemnate sunt: „Frații”, „Crimul din Indii”, „Povești lituane” (din tinutul lui natal) și „In amurg”. Sudermann pune acestor din urmă nuvele, subtitlul de: „Povești nejnate” („Zwangslose Geschichten”) și într'adevăr, sunt întâmplări povestite pe un ton de plăcută causerie liberă, neformalistă, din care nu lipsește însă „poanta” întotdeauna interesantă. Din această din urmă colecție, e luată nuvela plină de poezie și emoție „Jertfa”, din viața artiștilor, care apare în ultimul No. (35) al „Lecturii”. Autorul stă de vorbă, în amurg, cu o prietenă și luând ca punct de plecare un gest, o exclamație, o cugetare a acesteia, desfășură o povestire originală, turburătoare și uneori picantă chiar: — e în amurg, „l'heure mauve”, propice frivolităților decente.

MARUNTE:

— Într'o carte apărută de curând „La vie amoureuse de Richard Wagner”, Louis Barthou vorbește de iubirile genialului compozitor. „Nici o viață amoroasă a unui om mare, scrie el, n'a fost mai plină, mai neliniștită și, câteodată mai tragică, ca aceea a lui Richard Wagner”. Cu discreție sunt evocate Mimma Planer, Mathilde Wesendonck și Cosima Liszt, cele trei femei care au însemnat atât de mult în viața marelui muzicant.

— Ultimul număr din „Revue des deux mondes” începe publicarea amintirilor lui Paul Gaultier asupra Comediei Franceze de acum patruzeci — cincizeci de ani. Pe acele vremuri, Gaultier fiind printre obicinuiții culesor, a avut ocazia să cunoască pe mulți, dintre aceia cari au ilustrat teatrul lui Molière.

— „Trois nouvelles exemplaires et un prologue” de Miguel de Unamuno au apărut de curând în traducerea franceză a lui Jean Cassou și Matilde Pomès. Aceste trei nuvele nu deșteaptă un interes prea deosebit: ele transportă în inima preocupărilor celor mai moderne, problemele realității și personalității. Prologul parc'ar fi acela al unei piese de Pirandello. Cele mai realizate tipuri din toată culegerea sunt acelea ale femeilor aspre și pasionate, Raquel și Caterina. Lectura acestor trei tragedii, de o clasică sobrietate, dar de o brutalitate și ironie romantică, dă impresia unei nesfârșite dezolări.

— Un nou ciclu de conferințe organizează pentru anul acesta, gruparea „Poesis”. Vor conferența: Mihai Ralea, Paul Zarifopol, Em. Ciomac, Ion M. Sadoveanu, Tudor Vianu, Ion Pillat, A. Dominic și Perpessiciu.

— Au apărut în volum cele 19 prelegeri publice organizate de Institutul Social Român, cu subiectul „Politica externă a României”. Cu o bogată anexă de documente, volumul publică conferințele d-lor: M. Djuvara, D. Negulescu, D. Iancovici, V. N. Madgearu, Gr. Trancu-Iași, G. Tașcă, Gr. Antipa, V. Brătianu, A. Corțeanu, Eugen P. Botez, C. Diamandy, Iuliu Maniu, Erik Colban, N. Iorga, Al. Vaida-Voevod, Dr. G. Marinescu, E. Pangrati, Albert Thomas și Dim. Gusti.

— „Le Félibrige” de Emile Ripert este un excelent manual de vulgarizare a poeziei provenșale, în special a poeziei lui Mistral. Cartea a apărut la Paris, Colin, 5 fr.

— La 25 Octombrie are loc vernisajul Expoziției de pictură și sculptură, pe care d. Iser o deschide în sala Pleana („Cartea Românească”) din Bulevardul Academiei No. 5. Expoziția va dura până la 12 Noembrie.

— Marți 6 Octombrie s'a jucat cu succes la „Teatrul Popular” piesa „Zile vesele după războiu”, prelucrare de d. Mihail Sadoveanu.

— La 25 Sept. s'a deschis la Paris al XVIII-lea Salon de Toamnă în baracele pepinierii din grădina Tuillerie dealungul cheiului Senei. Salonul nu conține decât pictură și sculptură, cu scopul a nu concura cu Expoziția Artelor Decorative, deschisă la Paris. Catalogul are numai 1479 bucuți expuse, adică un număr foarte restrâns. Rușii ocupă primul loc, cu 66 bucuți care aparțin la 41 persoane. Apoi vin Japonezii cu 49 bucuți expuse.

A apărut
„Lectura” No. 35
 H. SUDERMANN
„JERTFA”
 — Un mic roman duos și pasional —
 Scriere compactă — La chioșcari și librării

LIBRAIRIE UNION
 Bucarest 10, Bulevardul Elisabeta, 10, — Bucarest
 Dernières nouveautés litteraires et scientifiques